

## Nemčija in Italija napovedali vojno Ameriki!

Armada preprečila izkrcanje japonskih čet na otoku Luzonu. Dve angleški bojni ladji potopljeni v bližini Malajskega polotoka. Tokio trdi, da so Japonci zasedli dvesto parnikov v vodah ob kitajskem obrežju. Kitajska napovedala vojno Nemčiji in Italiji. Rusi reokupirali železniški center

NEW YORK, 11. dec.—Radio Rima se glasi, da sta Nemčija in Italija danes slijtraj napovedali vojno Združenim državam ameriškim.

Manila, Filipini, 11. dec.—Ameriški bombnik je vrgel tri bombe na 29,000-tonsko japonsko bojno ladjo, ki so žanetile požar. Ladja se je nahajala deset milj severovzhodno od otoka Luzona.

Filipinska divizija ameriške oborožene sile je preprečila izkrcanje japonskih čet na zapadnem obrežju otoka Luzona, 110 milj severozapadno od Manile. Poročilo pravi, da je situacija pod kontrolo ameriških čet.

Washington, D. C., 11. dec.—Mornarični department je namnil, da je bil podadmiral Isaac Campbell Kidd ubit v japonskem napadu na Pearl Harbor, Havaj, zadnjo nedeljo. On je bil pomožni poveljnik ameriške bojne mornarice na Pacifiku. Mornarični department je objavil tudi imena 122 častnikov in vojakov, ki so bili ubiti v Pearl Harborju.

Manila, Filipini, 10. dec.—Ameriški bombniki so zadali težak udarec enotam japonske bojne mornarice. Bombe so potopile tri japonske vojaške transporte in eden od teh se je potopil. To poročilo je objavil general Douglas MacArthur, poveljnik ameriške oborožene sile na Filipinskih otokih.

Poročilo dostavlja, da so se japonske čete izkrcale na severnem obrežju otoka Luzona, ki se razteza od Viganu do Aparrija. Prej objavljena vest se je glasila, da so se Japonci izkrcali tudi na otoku Viganu, 200 milj severno od Manile.

Naznanilo o izkrcanju japonskih čet je sledilo izjavi avtoritet, da so odkrile zaroto petokoloncev. Slednji so dali znamenje Japoncem, kje naj izkrcajo čete. Japonci so skušali izkrcati vojaške tudi na otoku Batanu s pomočjo petokoloncev, kar pa se jim ni posrečilo. Batan leži med Luzonom in Formozo, japonskim otokom.

Ameriške in filipinske avtoritete so odredile preiskavo aktivnosti petokoloncev in aretirale so že več oseb. Poročilo, da so Japonci zasedli otok Lubang s pomočjo petokoloncev, še ni potrjeno.

Urad admirala Thomasa C. Harta, vrhovnega poveljnika ameriške bojne mornarice, v azijskih vodah, poroča, da so japonski letalci napadli z bombami otok Guam.

Na tisoče prebivalcev je zapustilo Manilo, glavno filipinsko mesto, in odpotovalo v druge kraje. Manila je bila včeraj že pete bombardirana iz zraka. Japonci so metali bombe tudi na Nichols, kjer je vojaško letališče. Eden ameriški vojak je bil ubit in dvanajst ranjenih.

London, 10. dec.—Časnikarka agentura Reuters citira uradno tokijsko poročilo, da so Japonci napadli in potopili dve angleški bojni ladji, Prince of Wales in Repulse. Obe sta bili potopljene v bližini obrežja Malajskega polotoka.

Singapor, 10. dec.—Japonci so vrgli nove čete v severovzhodni del Malajskega polotoka, kjer je v teku ljuata bitka za posest Kota Bharu, britske letalske baze 400 milj od Singapora. Angliski bombniki in bojna letala so se dvignila v zrak in odlete-

## Ameriške koncesije Mehiki

Prehod čet po  
ameriškem ozemlju

Washington, D. C., 10. dec.—Amerika je dovolila mehiki četam prehod čez svoje ozemlje v Spodnjo Californijo, da Mehika lahko ojači svoje vojaške pozicije na tem teritoriju. Državni department je sinoči naznanil, da bodo mehške čete lahko šle skozi Nogales, Arizona, v Tia Juano, Spodnja Californija, prav tako skozi San Diego. Uradniki so izjavili, da bo Mehika poslala več tisoč vojakov v Spodnjo Californijo, ki je njena posest.

„Odlok mehške vlade glede ojačanja vojaških posadk v Spodnji Californiji je izrazito znamenje tesne kooperacije v zadevah obrambe zapadne hemisfere v interesu svobode in demokracije,“ pravi državni department v svoji izjavi. „Ameriška vlada pozdravlja to priliko za pomoč svoji sestrski republiki.“

Iz vsega tega je očitno, da se hočeta Amerika in Mehika zavaruovati proti vsakemu presenečenju s strani Japonske. Namen dogovora je preprečitev izkrcanja japonskih čet v Spodnji Californiji.

## Države odprle luke Ameriki

Argentina, Urugvaj  
in Čile storile korake

Buenos Aires, Argentina, 10. dec.—Argentina je dala na razpolago svoja pristanišča ameriškim bojnim ladjam kot prispevek k solidarnosti držav zapadne hemisfere zdaj, ko je Amerika v vojni z Japonsko, zaenpa je poudarila, da ne bo pretrgala diplomatskih odnosov z Japonsko. V vojni med Japonsko in Veliko Britanijo ostane nevtalna. Argentina hoče biti nezavezanost zaveznic Amerike v vojni z Japonsko.

Čile in Urugvaj sta tudi naznanila, da sta nezavezanost zaveznic Združenih držav, toda pristanišča obeh so odprta ameriškim bojnim ladjam. Urugvajska vlada je prej „zamrznila“ japonsko imovino. Njen zunanji minister Alberto Gnan je dejal, da bo na konferenci zunanjih ministrov, ki se bo vršila v Rio de Janeiru, Brazilija, razprava o načrtih skupne obrambe zapadne hemisfere pred agresorji.

Argentinski predsednik Ramon Castillo je telegrafiral Rooseveltu, da bo Argentina kooperirala z Ameriko v vseh okoliščinah. Osem malih držav v Centralni Ameriki je že napovedalo vojno Japonski, Mehiki in Colombiji pa sta pretrgali diplomatske odnose s tokijsko vlado.

Obe kubanski zbornici sta soglasno sprejeli resolucijo glede napovedi vojne Japonski. Na tisoče ljudi se je sinoči zbralo pred uradom ameriškega poslanika G. S. Messersmitha in ga pozdravljalo.

V Mexico Cityju je paradiralo 50,000 delavcev z napis: „Bodočnost Mehike je povezana z Združenimi državami in latinskimi republikami.“ Vodilni listi so objavili poročila, da je Amerika obljubila Mehiki več sto bojnih letal.

## Brazilija dobila osem italijanskih parnikov

Rio de Janeiro, Brazilija, 10. dec.—Italijanska vlada je prepusila Braziliji osem parnikov, ki se nahajajo v brazilskih lukah, se glasi uradno naznanilo. Te bo Brazilija lahko rabila, dokler bo trajala vojna. Parniki so Teresa, Pampano, Laura, Libarato, Augusta, Liana, Auctoritas in Aequitas.

## DELAVSKE UNJE ZA MIRNO IZRAVNAVNO SPOROV

Voditelji obljubujejo  
podporo vladi

RESOLUCIJA MORNARSKE UNJE

New York, 10. dec.—Joseph P. Ryan, predsednik mednarodne bratovščine pristaniških delavcev, včlanjene v Ameriški delavski federaciji, je poslal pismo predsedniku Rooseveltu, v katerem ga je zagotovil, „da stavke ne bodo tolerirane iz katerih koli razlogov. Vse zahteve, nanašajoče se na meze in izboljšanje položaja delavcev, ki sodo naletože na opozicijo pri delodajalcih, bodo predložene v svetovni John R. Steelmanu, direktorju spravne biroja federalnega delavkega departmeta.“

Ryan je obljubil vso podporo predsedniku in vladi in dostavil: „Mi vam priznavamo polno oblast v vseh akcijah. Odstanite rokavice in pojdit na delo.“

Istočasno je obljubil unija Amalgamated Clothing Workers of America (CIO) naslovila izjavo svojim 280,000 članom. „Delavci si morajo sami omejiti pravico do stavke v tej kritični in zgodovinski uri,“ pravi izjava. „Izčrpati morajo vsa sredstva v naporih za mirno izravnavo nastalih sporov, izogniti se vsakemu neprevlečnemu koraku in akciji, kajti zmaga v borbi, katere cilj je porast produkcije, je bistvenega pomena za zmago na bojiščih.“

Več sto članov Splošne mornarske unije (CIO) je na masnem shodu sprejelo resolucijo, da ne bo noben parnik zadržan z kakršnega koli vzroka. Vse pritombe bodo predložene v rešitev vladnim posredovalnim odborom. Resolucijo je predložil Joseph Curran, predsednik unije. Curran, ki je tudi predsednik sveta industrijskih unij CIO v New Yorku, je poročal, da je petdeset voditeljev unij CIO podpisalo deklaracijo, vsebujočo zagotovilo, da bodo v vseh okoliščinah podpirali ameriške vojne napore.

## Vlada skuša odurniti stavko

Washington, D. C., 10. dec.—Predsednik Roosevelt je instruiral W. L. Morseja, načelnika vladnega posredovalnega odbora, naj pritisne na Railway Express Agency, da takoj sprejme priporočilo glede zvišanja plače 10,000 članom bratovščine železniških klerkov in s tem odvrne pretečo stavko. George M. Harrison, predsednik bratovščine, je dejal, da bo stavka oklicana ta teden, če ne bo agentura pristala na priporočilo vladnega odbora glede zvišanja plače za deset odstotkov.

## Japonska organizacija izraža lojalnost Ameriki

New York, 10. dec.—Reprezentant Japonsko-ameriške državljske lige, ki ima 55 podružnic in 25,000 članov v enajstih državah, je dejal, da njegova organizacija obsaja japonski napad na Ameriko in izreka lojalnost tej deželi. Dejal je, da govori v imenu ameriških državljanov japonskega porekla, ki so člani te organizacije.

## Lov na Nemce v Panami

Panama City, Panama, 10. dec.—Nemci, katere so panamske avtoritete pridržale v svrhu preiskave in jih potem izpustile, so bili včeraj ponovno aretirani, ker je Panama uverjena, da bo Nemčija kmalu napovedala vojno Združenim državam. Panama se je pridružila Ameriki v vojni proti Japonski. Poroča se, da člani nemškega poslanstva uničujejo tajne dokumente in papirje.

## Domače vesti

iz Minnesote

Duluth, Minn.—Josip Bogdanič, znani hrvaški slikar iz Eveletha, je zadnje dni razstavil več svojih oljnatih slik v tukajšnjem Art Centru. Njegove slike so dobile častno priznanje pri raznih ocenjevalcih slikarske umetnosti.

iz Kanasasa

Yale, Kansas.—Med nedavno priobčenimi imeni Slovencev, ki so prejeli državljanski papir v Pittsburgu, Kansas, je bilo pomotoma izpuščeno ime Johna Kozjeka, ki je tudi član društva 9 SNPJ.

## Mobilizacija človeške sile v Angliji

Opozicija proti  
vladi narašča

London, 10. dec.—Parlament je sprejel predlog premierja Churchilla glede popolne mobilizacije moških in žensk s 328 proti desetim glasovom in to šele potem, ko je bila zahteva laboritorov za konskripcijo kapitala in porazdravljenja industriji zavrnjena. Takoj po glasovanju so bili predloženi načrti, da se potlane nadaljnje tri milijone moških in žensk v vojno službo.

Načrti določajo obvezno službo v področju oborožene sile za neopomožne ženske v starosti 20 do 30 let, vojaška starost za moške pa je od osemnajstega do petdesetega leta. Amendment laboritorov glede konskripcije kapitala in porazdravljenja industriji je bil poražen s 336 proti 40 glasovom.

Glasovi, oddani za amandment, dokazujejo, da opozicija proti Churchillovemu režimu narašča. To je bilo največje številno glasov proti vladi, odkar je Churchill prišel na krmilo v maju preteklega leta.

Laborit Emanuel Shinwell, ki je odklonil povabilo premierja Churchilla, naj postane član kabineta, je izjavil, da bo morala vlada zdaj prevzeti vso odgovornost v naporih, katerih cilj je povečanje produkcije v vojnih industrijah. Izgovarjati se ne bo mogla, da nima vse oblasti, ki jo potrebuje za izvedbo programa.

Delavski minister Ernest Bevin je odgovarjal laboritorom, ki so trdili, da načrt konskripcije ni dovolj širok. Povedal jim je, da bo vlada skrbela za izločitev vseh osebnih interesov in predhodno ter povečala napore, da Velika Britanija zmaga v tej vojni. Bevin se je izrekel proti popolnemu porazdravljenju, „ker bi to izzvalo političen vihar, ki bi ovrnil vojne napore.“

Bevin je dalje rekel, da se je na podlagi zakona obvezne vojaške službe registriralo že 6.850,000 mož. „Možnost velikih bitk, ki so na vidiku, moramo imeti pred očmi,“ je dejal.

## Vrhovno sodišče podprlo svobodo tiska

Washington, D. C., 10. dec.—Federalno vrhovno sodišče je razveljavilo odklok državnega sodišča v Californiji proti listu Los Angeles Times in Harryju Bridgesu, voditelju unij CIO v Californiji, in s tem ponovno potrdilo svobodo tiska. L. D. Hotchkiss, glavni urednik omejenjenega lista, je bil spoznan za krivega žaljenja sodišča, ker je objavil uvodnike o sodnih slučajih, preden so bili ti izjavljani. Bridges je bil tudi spoznan za krivega žaljenja sodišča, ker je v pismu delavski tajnici Perkinsovi kritiziral odklok vrhovnega sodišča v Los Angelesu. Mnenje večine vrhovnega sodišča je podal sodnik Hugo Black, mnenje manjšine pa sodnik Felix Frankfurter.

## Zmaga mora biti popolna, pravi Roosevelt

Predsednik vidi dolgo  
vojno in težke čase

OBSODBA OSIŠČNIH  
BANDITOV

Washington, D. C., 10. dec.—Predsednik Roosevelt je sinoči v svojem govoru, ki je bil po radiu razširjen po vsem svetu, izjavil, da sta Nemčija in Italija nahujskali Japonsko, naj napade Ameriko, z obljubo, da bo dobila bogat plen na Pacifiku, zaenpa pa je naglasil, da se mora ameriško ljudstvo pripraviti na dolgo in drago vojno z Japonsko, kakor tudi z Nemčijo in Italijo. Amerika je sprejela vrženo ji rokavico in ne bo odnehal v borbi, dokler ne zmaga. Zmaga nad japonskim imperijem in osiščem mora biti popolna.

„Mi se moramo zavedati, da imamo pred seboj zvitega in mogočnega sovražnika v Japonci, Nemčiji in Italiji,“ je rekel predsednik. „Te države vladajo banditi in gangeti, ki so se združili in začeli vojno proti vsemu človeštvu. Mi bomo zmagali v tej vojni in izvojevali mir. Vojna je bila vailjena Ameriki in zdaj se moramo bojevati ne za osvajanje, temveč za tak svet, v katerem bo naš narod in vse, kar ta predstavlja, varen za naše otroke. Pričakujemo, da bomo izločili nevarnost, ki nam preti s strani Japonske, toda naš cilj ne bo dosežen, če bosta Hitler in Mussolini dominirala ostali svet. Amerika se mora pripraviti na totalno vojno ne samo na Pacifiku proti Japonci, temveč tudi proti Nemčiji in Italiji na Atlantiku. Slednji se že zavedata, da sta v vojni proti Združenim državam. Napad, izvršen brez svarila na Pearl Harbor, se lahko ponovi na točke v obeh oceanih, na vse naše obrežje in vso zapadno hemisfero. Mnogo ameriških vojakov in pomorščakov je že padlo v boju s sovražnikom. Ameriške ladje so bile potopljene in ameriška bojna letala uničena. Z drugimi svobodnimi narodi se zdaj borimo za pravico življenja med našimi sosedi v svobodi in dostojanstvu in brez bojznih pred napadi.“

Predsednik je priznal, da v vojni z Japonsko, ki se je pričela zadnjo nedeljo, je Amerika dobila težke udarce. Havajski in Filipinski otoki so bili bombardirani in izgleda, da je Japonska zasedla otoke Midway, Guam in Wake. Ameriške izgube so velike. Roosevelt je priporočal svojim rojakom, naj ne nasedejo govoricam, ki naglašajo popoln polom. Take govornice se širijo v vojni in vse je treba pravilno oceniti. Politika, ki jo je zasledovala Japonska v zadnjih desetih letih v Aziji sliči Hitlerjevi in Mussolinijevi v Evropi in Afriki. Strategiji osišč smatrajo vse kontinente in oceane kot eno veliko bojišče.

„Po padcu Francije pred pol drugim letom je svet spoznal mogočnost mehanizirane sile, ki jo je osišče gradilo več let,“ je nadaljeval Roosevelt. „Amerika je izkoristila to dobo v svoj prilogi, ker se je zavedala preteče nevarnosti. Vedela je, da bo potegnjena v vojno vrtnice prej ali slej. Naša politika je slonehla na temeljni resnici, da je obramba vsake dežele, ki se upira osišču, tudi obramba Amerike. V osemnajstih mesecih smo povečali produkcijo tankov, topov, bojnih letal in druge boje opreme in nudili pomoč Veliki Britaniji in vsem drugim državam, ki se bore proti osišču. V prošlosti smo naleteli na mnoge ovire in poteškoče. Vse razlike in spori in zapreke, ki so nam jih postavljali na pot, so zdaj odstranjene in pozabljene. Amerika je danes edina bolj

nego je bila kdaj prej. Naša naloga je sedaj mobiliziranje vseh sredstev, da se produkcija orožja poveča na najvišjo mogočo stopnjo. Vojne industrije morajo obratovati noč in dan in sedem dni v tednu. Hotel sem reči, da bomo morali vsi doprinesati žrtve v bodočnosti, toda ta beseda ni pravilna. Amerika ne smatra, da je žrtvovanje, a ko vsak stori, kar more za svojo deželo, ko se ta bori za svoj obstoj in bodoče življenje. Žrtvovanje ni, ako kdo služi v ameriški armadi ali mornarici. To je privilegij. Žrtvovanje tudi ni, ako kdo dela dolge ure, se odpoje profitom in stvarim, katerim je navajen ter plačuje visoke davke. Vse to je potrebno za obrambo Amerike. V zadnjih letih, zlasti pa v zadnjih dneh smo se mnogo naučili. Mi imamo dolžnosti napram onim, ki so padli v boju s sovražnikom, njihoviim in našim otrokom. Mi ne smemo nikdar pozabiti, kar smo se naučili. Nauk je ta, da noben narod, noben posameznik ni varen v svetu, ki ga vlada načelo gangetstva. Nepremagljive obrambe ni proti mogočnemu agresorju, ki se plazi v temi in udari brez svarila.“

## Pospešitev produkcije orožja

Vojne industrije  
bodo obratovalle  
noč in dan

Washington, D. C., 10. dec.—Predsednik Roosevelt je včeraj predlagal, da industrije, ki so udeležene v produkciji orožja, streliva in bojne opreme, obratujejo noč in dan ter sedem dni v tednu. Program, ki določa totalno vojno proti osiščim silam, je predsednik orisal na sestanku s člani urada za produkcijo bojne opreme. Za financiranje tega programa bo Amerika potrošila 150 milijard dolarjev.

Urad za produkcijo bojne opreme se je izrekel za rekvizicijo bojnega materiala. Zasega bo izvršena s pogojem plačitve materiala pozneje. Vsi, ki posedujejo bojni material, ga bodo morali izročiti vladi. Poraba kovin za civilne potrebe bo reducirana.

Program določa gradnjo novih orožnih in municijskih tovarn in povečanje onih, ki zdaj producirajo bojno opremo. Čeprav bodo orožne tovarne obratovalle noč in dan, ne bodo delavci prizadeti v velikem obsegu. Delali bodo sicer več ur, toda dobili bodo tudi počitek. Oni delavci, ki bodo delali ob sobotah in nedeljah, bodo počivali kak drugi dan v tednu.

Predsednik Roosevelt je naznanil, da bo kmalu sklical konferenco predstavnikov delavskih organizacij in delodajalcev. Na tej bo razprava glede sklenitve sporazuma, ki naj bi odvrnil sprejetje protistavkovnih načrtov v kongresu.

## Državljanstvo odklo- njeno sovražnim tujcem

Chicago, 10. dec.—Federalni sodnik William H. Holly ni hotel podeliti državljanstva 69 Nemcem in Italijanom v smislu instrukcij, katere je dobil iz Washingtona. Instrukcije so bile izdane po Rooseveltovi proklamaciji, da so Japonci, Nemci in Italijani sovražni tuji. Mnogi, katerim je sodnik odklel državljanstvo, so živeli v Ameriki 40 in več let. Albert H. Johnson, direktor federalnega dektivskega urada v Chicagu, je dejal, da so njegovi agentje aretirali 38 sovražnih tujcev, med temi 25 Nemcev in tri Japonce.

Narodnina za Združene države (liven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.  
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:  
**PROSVETA**  
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois  
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

## Dr. Beneš o rekonstrukciji Evrope

Dr. Edvard Beneš, bivši predsednik čehoslovaške republike, ki bo nedvomno spet predsednik, kadar po tej vojni in zmagi demokracije Čehoslovakija najde svoje mesto med svobodnimi narodi Evrope, je nedavno predaval na univerzi v Aberdeenu na Angleškem o rekonstrukciji Evrope.

Beneš je predvsem poudaril, da fundamentalno vprašanje glede bodočega miru je srednja Evropa, ki je že stoletja center, kjer se skuha evropske vojne. Zlasti v zadnjih sto in petdesetih letih so vladarji Nemčije vedno intrigirali in iskali povoda za preprij in oboroženi konflikt z namenom, da realizirajo svoje imperialistične cilje.

Državniki, ki zdaj prevzamejo odgovornost za bodoči mir, ne smejo več gledati na staro obliko ravnovesja držav, temveč morajo ustvariti nov evropski ekvilibrij, je rekel dr. Beneš.

V ta namen je obrazložil sledečih sedem točk:

1. Zapadna Evropa, to je Anglija in Francija se morata organizirati s Holandsko in Belgijo kot ena konfederacija.
2. Nemčija mora biti decentralizirana konfederacija sama zase. Edino na ta način more prenehati dominacija Prusije nad ostalimi deli nemškega ljudstva. Nemčija mora biti stisnjena v meje iz leta 1938 in Prusija mora biti razdeljena na tri ali štiri državne enote.
3. Italija mora izgubiti vse svoje afriške kolonije.
4. Srednja Evropa mora biti organizirana v čehoslovaško-poljski konfederaciji, kateri se lahko pridružijo nemška Avstrija, Ogrska in morda Rumunska. Ogrska ne more obdržati ozemlja, ki ga je vzel Rumuniji in Jugoslaviji s pomočjo nacistične Nemčije in s prelomitvijo veljavnih pogodb kot plačilo za sodelovanje z Nemčijo.
5. Četrta evropska konfederacija je lahko balkanski blok z Jugoslavijo, Grčijo, Albanijo in morda Rumunijo. Turčija naj sama odloči, kam se pridruži. Bolgarija spada v balkanski blok.
6. Sovjetska Rusija mora sodelovati pri rekonstrukciji Evrope in kooperirati z novimi evropskimi bloki. Sovjetska unija je s svojim izoliranjem in vzajemiranjem ekvilibrija v preteklosti eden vzrokov sedanje vojne.
7. Skandinavske države morajo tvoriti med seboj večjo politično enoto ali skandinavsko konfederacijo v sporizumu z Anglijo in Sovjetsko unijo. Španija in Portugalska se bosta morali sami odločiti glede svojega bodočega statusa.

To so v glavnem Benešove točke glede rekonstrukcije povojne Evrope.

Dr. Beneš je dalje rekel, da aktivno sodelovanje Sovjetske unije v sedanji vojni jo kajpada upravičuje, da bo sodelovala tudi pri rekonstrukciji Evrope po končani vojni. Delo Rusije pri gradnji novega evropskega ekvilibrija mora najti izraz v pogodbi med soveti in čehoslovaško-poljsko federacijo.

Nemčija je doslej s svojimi diplomatičnimi intrigami in pripravi na napad na vzhodno Evropo vedno računala z neslogo in sovraštvom med Poljsko in Rusijo. Vsaka napetost med Varšavo in Moskvo v bodočnosti bo nova vzpodbuda nemških intrigantov, da obnove svojega staro igro. Nove evropske zveze morajo biti tako urejene in utrjene, da nemških intrigantov mine vsako upanje na nove poskuse, kar danes počenjajo.

Dr. Beneš je bil opozorjen na propagando Habsburžanov, toda rekel je, da habsburška propaganda njega ne vznemirja dosti. Obnovitev habsburške monarhije ni več vprašanje, vsaj za Čehe ne.

Dalje je poudaril — in to je zelo važno — da ekonomsko suverenstvo posameznih držav bodoče Evrope bo prav tako omejeno, kakor bo omejeno njihovo politično suverenstvo; posebej še velja to za srednjo Evropo. Čehoslovakija je pripravljena žrtvovati marsikaj in rada sprejme restrikcije, če jih sprejmejo tudi drugi.

Takšna so bila izvajanja dr. Edvarda Beneša na aberdeenski univerzi.

V načelu se strinjamo z njegovimi točkami. Kolikor se tiče jugoslovanske oziroma balkanske konfederacije ali bolje federacije, je pravilo, da Rumunija pride zraven po svoji geografski legi in ekonomski situaciji. Madžarska z nemško Avstrijo vred naj se priključi čehoslovaško-poljski zvezi.

Na ta način bodo Ogrji in avstrijski Nemci manjšina v svoji novi zvezi, kakor bi bili Rumunci, Albanci in Grki narodnostna manjšina v balkanski zvezi, ampak vse te manjšinske narodnosti naj imajo za jamčeno kulturno in jezikovno avtonomijo.

Pomisliiti je treba, da bosta združena Slovenija in pridružena Bolgarija tvorili močno ravnovesje s Hrvaši in Srbi v balkanskem bloku. Gospodarsko in politično navezani, toda kulturno in jezikovno sami svoji bodo vsi ti narodi lahko našli svoje mesto v rekonstruirani Evropi, da bodo enkrat zadovoljni vsaj v glavnih potezah.

**Kri ni voda! Pomagajmo nesrečnikom v stari domovini! Oni danes ne morejo prositi, kajti njihova usta so zavezana. . . Prosimo mi zanje! Prispevajte v sklad slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora!**

# Glasovi iz naselbin

Seja gospodinskega odbora

**Strabane, Pa.**—Obveščam članice gospodinskega odbora društva 138 SNPJ, da se vrši letna seja v četrtek, 18. dec., ob 7. zvečer. Pridite vse, kajti vsake članice je dolžnost, da se udeleži vsaj letne seje, da sliši letno poročilo. Na dnevnem redu bo več važnih stvari in volitev odbora za prihodnje leto. Po seji bomo imeli prosto zabavo, malo prigrizka in tudi nekaj za suharia. Pridite vse, da se skupaj pozabavamo in razvedrimo.  
**Julia Belle, tajnica.**

Kalvarija stare domovine

**Sharon, Pa.**—"Kdor ima srce, ima za dom solze." Tako je zapisal slovenski pesnik. Odkar je stara domovina postala žrtev nemškega in italijanskega fašističnega nasilja, čitamo v časopisu skoraj neverjetne reči. Od časov, ko so udarili v naše kraje krvooločni Turki, ali ko je plenil divji kralj Atila, zgodovina ne beleži strašnejših dni kot jih sedaj doživljajo ljudje v Sloveniji in v vseh okupiranih deželah.

Strašna ura je zadela naše ljudi. Tiražo jih iz njihovih domov, kjer so preživeli rod za rod; tirajo jih s tiste zemlje, ki jim je dajala krompirja za življenje. Tisoči so tirani daleč doli v Srbijo brez vseh sredstev za življenje, tisoči so poginili na Hrvaško ali daleč v Italijo, kjer preživljajo strašne muke med življenjem in smrtjo, vsi skupaj pa so oropani poštenega življenja, do katerega je upravičen vsak človek.

Kako je strašna ta slika, se ne da primerjati pod božjim solncem. Narod je oropan svobode, oropan imetja, oropan življenjskih pogojev. Kmet, ki je oral, sejal in obdelaval v potu svoje glave, da je preživljal svojo družino, je bil oropan vsega. Laška kakor nemška soldateska je prihrumela in pobrala zadnji mernik pšenice, zadnji mernik krompirja, zadnji repo iz kleti, zadnji kravico iz hleva. Ko so jim pobrali vse, so pustili, da narod umira strašne smrti. Siromaštvo vlada vsepovsod. Naj bo gruntar, baidar ali tovarniški delavec, med njimi ni danes razlike. Sovražna sekira sekla naše gozdove tako, da bodo v kratkem popolnoma opustošeni. Pomoči ni nikjer. Ako narod prosi kruha, dobi kroglo ali bajonet.

To je tista laška in nemška civilizacija, s katero se tako radi ponašajo. Narod, ki je drvel stoletja za svojim kajzerjem, ni sprevidel, da mu pije kri. Nemški narod mu je slepo služil in končno dobil režim, ki je slabši od kajzerskega. Sploh ga nacizem tira v propast, ker se bodo njih slavnih pohodi preko nesrečnih malih držav končali tako, kot so se končali še vsakega, ki je hotel visoko leteti, nemški kot tudi italijanski narod pa bo zopet doletela strašna usoda. Pravica mora zmagati nad krivico. Samo žalostna je misel, kako bo v deželah, ki so zasedene po nemški in laški oboroženi sili, ker bo zemlja popolnoma izropana.

Med temi je tudi Jugoslavija in naša rodna Slovenija. Trpljenje naših bratov in sester je tako strašno, da pretresa nas vse. Odzivimo se klicu za zbiranje prispevkov, da jim bomo lahko pomagali takrat, ko bo pomoč mogoča. Kako strašno je glas Slovenije. Že prej ni rojstna domovina imela kruha za svoje otroke, sedaj pa jo je sovrag oropal do zadnjega zrna.

Kaj smo storili do sedaj ameriški Slovenci v tem oziru? Ali smo se že odzvali temu klicu? Še ne dovolj, vse premalo. Pomagali smo drugim narodom, ki jih je zadela strašna naravna katastrofa ali vojna. Kaj pa sedaj, ko celokupna Slovenija prosi pomoči: ali smo že kaj storili? Do sedaj še malo. Glavno in najlepše je to, da so se združile vse slovenske organizacije v eno telo, ki ima odbor zanesljivih mož in žena. Treba je sedaj, da ustanovimo podružnice po vseh mestih in naselbinah. Zbirajmo prostovoljne prispevke. Vsak Slovenec in vsaka Slovenka bi morala prispevati vsaj en dolar v ta sklad. Vem, da ne moremo dosti dati, ker smo komaj preboleli strašno depresijo, ali ta depresija ni bila niti senca na pram tistemu trpljenju, ki ga morajo prenašati naši dragi v stari domovini.

Naš odbor oziroma postojanka, ki ima poslovnic št. 13, pridno zbira v ta namen. Na božični večer, 24. dec., bomo imeli v korist jugoslovanskega pomožnega sklada priredbo v Slovenskem domu. Podana bo enodejanka, katero bodo igrali člani mladinskega krožka SNPJ pod vodstvom Frances Novakove in zapeli bodo tudi nekaj pesmi. Na božični večer bo ves odbor na delu z zbiranjem prostovoljnih prispevkov. Apeliram v imenu našega odbora, da se vsi udeležite te priredbe, ki je namenjena za pomoč našim v stari domovini. Naša kvota še ni dosežena, je komaj dosegla 50%, zato je treba iti še na delo. In vi, dragi rojaki, spomnite se besed: "Odpi roke, odpi solze, otiraj bratove solze." Glede božičnega programa bo pravočasno objavljeno v Prosveti in Novi Dobi.

Frank Kramer.

O počitnicah

**Strabane, Pa.**—Dasi je že pozno, moram poročati nekoliko, kako smo se imeli na počitnicah. Bilo je 17. avgusta, ko smo se odpravili proti Detroitu jaz in družina mojega sina. Soferja smo imeli kar dva: Jožeta Kokliča in Jožeta Tomšiča, tako da naša "liza" ni imela nič počitka in je morala kar naprej drdati.

Dan je bil lep, tako da so tudi ptički prepevali in se veselili po rodovitnih poljih. Vozili smo se deset ur in pol in videli lepe farme in rodovitna polja. Bolj kot smo se bližali Detroitu lepša ravnina se nam je odpirala. Neke na tisti ravnini sem videla tudi, ko so gradili vojaško tabořišče. Bilo je toliko hiš ali karn, da jih nisem mogla pre-

šteti. Pri tem so mi prej prišle solze v oči, ker je tudi moj sin prizadet.

Ko dospemo v Detroit, se je dan že poslovil. Mislila sem, zdaj se bomo pa vozili po mestu naprej in naprej in mi je kar vroče postajalo ob misli, kako bomo prišli, kamor smo namenjeni. Moj sin me vpraša, če se hočem še voziti. Odgovorim, da imam dovolj vožnje. Kmalu pridemo, kamor smo namenjeni. Ustavimo se pri družini Franka in Pavle Bole, pred par leti živela v Strabanu. Ni jih bilo doma, ker so se nahajali v Slovenskem domu. Hčerka gre hitro po nje in kmalu so bili doma. Potem pa smo toliko časa kramljali, da bi nam kmalu petelin zapel beli dan. Imeli smo komaj par ur počitka, drugi dan pa smo zopet nadaljevali.

Dogovorili smo se, kam se bomo drugi dan peljali s poulično ali busom. Toda tisti dan je izbruhnil štrajk in nobena poulična niti bus se ni premaknil. Tako so šli vsi računali po vodi. Jaz sem mislila, da se bom vozila po Detroitu in si mesto ogledala od konca do kraja. Pa vseeno sem ga videla dovolj, ker nas je Frank Bole naložil v svoj avto in nas peljal na ogled po mestu. Razkazal nam je velike tovarne in lepe hiše. Mesto je čisto in ni zakaženo. Po vseh fabrikah se je delalo noč in dan. Meni se je prav dopadlo, ker je lep kraj.

Peljali smo se v lep park, kjer smo si ogledali veliko reči in tudi park prehodili. Ker je bil ravno delovni dan, ni bilo tam veliko ljudi. Največ je bilo ribičev, ki so lovili ribice v jezeru in jih pekli. Zraven parka je gozd, kjer so sezidane peči. Vem, da jih je do 50 in kar smejala sem se, ko sem jih zagledala. Mislila sem si, kaj imajo vse samo za sport. V poletnem času "fijašo" in kuhajo in gledajo velike parnike, ki plovejo po jezeru in prevažajo blago med Ameriko in Kanado in tudi v druge kraje.

Še bi si ogledali kaj več, toda naš sofer je moral popoldne na delo in tako smo se obrnili proti domu, kjer nas je že čakalo kolo. Ko smo se naložili dobrih jedi, je prišel čas in Frank Bole je moral na delo, me z ženo pa v Slovenski dom. Bila sem prvič v tamkajšnjem domu, ki se mi pa ni preveč dopadel, ker je bolj siromašen. Tako sem rekla tudi oskrbnici, če je ni strah v njem. Odgovorila je, da je že vajena. Tam sem slišala, da nameravajo postaviti nov dom, ali pa bodo starega predelali.

Kar se tiče gospodinskega kluba SND in oprave, imajo prav lepo. Že iz tega se vidi, da so složne. Videla sem jih tudi, ko so balinale in se tudi moškimi ne podajo. Kot sem videla, se zelo zanimajo za ta sport. Tudi starejšim ženam so šle krogle dobro izpod rok. Bila sem tudi na njih seji, ki je bila dobro obiskana. Na tisti seji so ravno sklepale o banketu, ki so ga priredile skupno z moškimi. Po seji smo šle pa vse tja, kjer se človek ohladi. "Pri jaslih" smo se zabavali pozno v noč. Tam sem se sestala tudi s Frankom Recelnom, s katerim sva se mnogo pogovarjala o Strabanu, ker pozna tukaj veliko ljudi. Naročil mi je, naj pozdravim Albina Florjančiča, Franka Drenika, Johna Serca, Johna Pleskoviča, Mary Bele, Antona Beva in še več drugih starih korenin. Ker nisem prišla do njih, pa tukaj pišem, da bodo brali.

V Detroitu sem obiskala tudi Johna Polha, ki ima lep nov dom na lepem kraju zunaj mesta. Tam se mi je zelo dopadlo, ker je lepa ravnina in nobenega prahu. Hvala vam za sprejem in postrežbo. Čas je hitro tekkel in se je bilo treba posloviti od njih, kajti voznik nas je že klical. Zopet smo se naložili in se odpravili proti Boletovemu domu. Ko pridemo domov, je bil že čas za počitek. Meni ni bilo za spanje, ker nisem vajena takega ropota cele noči. Težko naloženi troki ropotajo, da se kar hiša trese kar naprej. Mogoče bi se privadila, ako bi bila kaj časa tam.

Teden dni je hitro potekel in se je bilo treba zopet odpraviti proti domu. Naši soferji so nas že čakali. Poslovili smo se od naših gostoljubnih prijateljev in se vozili vso noč. Ker je moj sin že veliko prevozil po Ameriki, mu je vseeno, če vozi ponoči ali podnevi. Domov smo se srečno vrnili.

Hvala Franku in Pavli Bole za vso postrežbo in trud, ki so ga imeli z nami. Balincarkam pa želim, da bi lepo balinale še prihodnje leto in da bi prišle enkrat na ogled v Strabane. Videle bi, da so tudi tukaj žene pridne pri metanju krogel, posebno še sedaj, ko imamo novo kegljišče, kjer je veliko veselja za stare in mlade.

Mary Koklič.

Enkrat na leto

**Dillonvale, O.**—Ker je že moja stara navada, da se oglašim enkrat na leto v Prosveti, kadar obnovim naročnino, tudi sedaj to storim. Ker pa imam svojo naročnino že plačano do leta 1943, sem dobil novega naročnika in vam pošiljam njegovo naročnino za šest mesecev.

Sedaj pa še malo o tem in onem. Ne bom toliko pisal kot piše na primer Jože Snoj. Kar se dela tiče, je zdaj vse bolj zaposleno. Pihamo kar naprej po pet ali šest šihov na teden in premo gre ven iz jame, da se kar kadi.

Kot sem že pred letom dni omenil, so tukaj pripeljali nakladalni stroj za poskušnjo. Ker se je dobro obnesel, se je kompanija domislila, da je ta stroj dober tudi za stotake tovarene grabiti in je naročila dva stroja. En stroj je prišel zadnji mesec, drugi pa te dni. Ta mašina se imenuje Goodman loader in meri 40 čevljev in štiri palce. Stroj je res lep in stane \$18,000, kar je lepa vsota. Ta nakladač se tako lepo zvija, ko gre v "room", kot sem se jaz v mladih letih, ko sem plezal na drevo.

Jaz delam v Dungienu, odkar je jama zopet pričela z obratom. Ne "lajkam" pa polnočnega šihata.

Ker sem star čitatelj Prosvete, prečitam tudi vse dopise. Jako zanimivi so bili "Doživljaji" Antona Valentiničiča. Ko sem prejel Prosveto, sem njegove "Doživljaje" pa j prejel prečital vsakikrat. Valentiničiču čestitam na tem spisu. Je res veliko poskusil, toda obenem je imel tudi "fun". Ta spis je res lepa šola in kdor ga je čital, je bilo tudi podučljivo. Torej se ti lepo zahvalim za tvoje lušne dopise. Kadar se zopet oglašiš s še bolj gorkejšim, bomo zopet z zanimanjem čitali.

Fr. Oblak.

Srečni lovci

**Prestu, Pa.**—Dne 1. dec. so se tukajšnji lovci podali 270 milj daleč v okraj Sullivan. V tej skupini so bili Frank Demshar, Sam Fatagie, Joe Moodie, Richard Ventresen, Joe Demshar, John Demshar, W. J. Kines, J. Andries, J. D'Argo, Oscar Desmel in G. Chapple.

Frank Demshar, oskrbnik Slovenskega doma v Prestu, je pripeljal domov velikega jelena z osmimi rogovi in še trije drugi komarati so dobili po enega.

Helen Robich.

## S POTOVANJA "BIG TONYJA"

VI.

**Oakland, Cal.**—Zadnjič sem na koncu omenil, da bom pojasnil, kako sem se seznanil z družino Franka Steklasa v Aliquippu, Pa. Njih sin je služil Strica Sama pri mornarici v San Franciscu. Pisal je domov materi, da ima dosti časa na razpolago in da bi rad obiskal Slovence v San Franciscu ali Oaklandu in če imajo naslov kakšne tukaj živče družine, naj mu ga pošljejo.

Isto leto sem jaz pisal potopis, v katerem sem večkrat omenil Višnjo goro. Mrs. Steklasa je poslala Franku moj naslov in obenem tudi meni sporočila, da me pride obiskat njen sin. Res pride nekega dne in se nam predstavi. Potem pa je pisal materi, da nas je obiskal in bil gostoljubno sprejet. Od takrat sva si večkrat pisala drug drugemu. Njena pisma so se mi zelo dopadla, ker so bila pisana v tako prijateljskem duhu. In tako sem se namenil, kadar bom šel zopet na vzhod, da jo obiščem. To sem storil zadnjič in nikdar mi ne bo žal. Poleg nje sem se seznanil tudi z več drugimi njenimi prijatelji in prijateljicami v West Aliquippu. Se razume, da smo si marsikaj povedali.

Potem sem Mrs. Steklasi povedal, da sva povabljena na večerjo v Slovenski dom. Kako to? se je začudila, saj bom jaz napravila večerjo. Povedal sem ji, da sem Mrs. Geržel že obljubil, da prideva. Nato pride z de la njen mož John. Bil je zelo iznenaden, ker je imel nepričakovano gosta v hiši.

Midva sva šla v Narodni dom na večerjo in kmalu pridejo za nami tudi mr. in Mrs. Steklasa, miss Mary Simonich, njena mati in več drugih, katerih imena si pa nisem zapomnil. Imeli smo se imenitno. Tisti večer nismo ostane v trajnem spominu. Privikar smo se videli, pa smo se skupaj zabavali kot stari prijatelji. Tretali sp, da kaj, jaz pa sem vlek el svoje mehove. Hvala vsem za prijaznost in gostoljubnost, posebno pa Mrs. Geržel. Še nikoli prej se nisem videl, kljub temu je naju povabila in pripravila okusno večerjo.

Ker je bilo že pozno, se poslovimo od prijazne družine Geržel in se peljemo k Steklasi, kjer sva imela že pripravljeno posteljo za tisti večer. Drug dan se od naju poslovil njen mož. On je šel na delo, mi smo šli pa na obisk nekaterih njenih prijateljev, popoldne pa se po damo proti Pittsburghu. Onaj ni mogla pustiti, ko sva se odpravljala, da odrineva prot najinemu cilju in tako se je od ločila, da gre tudi ona z nama. Dobro, sem rekel in ona prisede.

Bil je lep dan in na poti smo se pogovarjali, kaj vse smo do živeli v tej deželi. Čas je hite naprej, naša "liza" pa tudi. Kmalu se znajdemo na Butlerju in 57. cesti pred Slovenskim domom v Pittsburghu. Imel sem pripravljen sledeči napis: "WHO THE HELL IS DRIVING THIS HEAP ANYWAY?—BIG TONY FROM OAKLAND, CAL." Obesim ta napis na avto, zaklenem in gremo v spodnje prostore.

Vstopimo kot pravi tujci. Prvega sem spoznal Jakoba Zupana iz Chicago. En par jih stisnemo in smo bili takoj domači. Ime "Big Tony" se je hitro razneslo, h čemer je veliko pripomogel moj napis. Mrs. Steklasa se je odpeljala domov v Aliquippu, s soprogo pa sva ostala v točilnici. Kmalu so pričeli prihajati delegatje SNPJ in SSPJ, tako da je tista mala bezirca kmalu postala premajhna tist dan. Rokovali smo kot za stave. Nekateri so me poznali osebno, nekateri pa samo po imenu. Ks mo se nekoliko seznanili, me je nekdo vprašal, če bom kaj za igral. Tisto se je takoj zgodilo. Gledal sem vedno proti vratom, kdaj se prigunca "večni popotnik", toda sem gledal zama.

Čas je hitro tekkel naprej in žena me opozori, da je potrebno da poizvem za jerperge. Gotovo je moral slišati mr. Philip Progar, ko sem omenil, da še nimava jerperg. On živi visoko na hribu in sva se prej seznanila. Pa pride k meni in pravi: "Tony, jaz imam dovolj prostora za tvoju, samo to je vrag, ker sem visoko na hribu in se težko prid gor." "Kako pa ti prideš?" vprašam. "Jaz, ki sem vajen pridem v petih minutah, nekateri se peljejo tudi z avtom, a je strmo kot na strehi," je dejal. Naj bo strmo kakor hoče, mi pravim. Ženo je telefonično obvestil, da pripelje goste s sabo. Ker je bilo že pozno, zasedemo našo "lizo", zbežljamo pa 57. cesti in kot bi trenil smo bili pred njegovim domom.

Drugi dan vstaneva zgodaj, zjutraj in se peljeva v hotel Fort Pitt, kjer se je isto jutro pričela konvencija SNPJ. Predno se odpraviva, vprašava Mrs. Progar, če imava še jerperge pri njih, dokler bova v mestu. "Le se pridrida nazaj in ostanita pri nas, dokler hočeta," nama pravi. Vse se je nama dopadlo, tudi Mrs. Progar. Nikoli prej se še nisem videl, kljub temu je bila zelo gostoljubna in postrežljiva.—(Se nadaljuje.)

Anton Tomsic.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Chicago, A. V.: Zadeva glede slovenskega narodnega kongresa je v javnosti že toliko razščena, da vsako lahko razume, kako stoji ta stvar. V interesu sloge in dobre volje med vsemi krogi in strankami bomo odložili nadaljnjo polemiko v Prosveti o tej zadevi.

Najzanesljivejši dnevno-slovenski vestnik v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?



Ruski deček z gasilnim aparatom na strehi poslopja v Moskvi.



## ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

2

V Narodnem domu je bilo tisti večer živahno vrvenje. V veliki spodnji dvorani se je tlo plesalcev, ki so se pomikali, vrteli, se prerivali ob zvokih starokrajških polk in valčkov, iz katerih je zvenel vtihotapljeni jazz. Kadar je godba igrala z jazzom izpremežane domače polke in valčke, so se pehali in podili vsi vprek, kadar pa je zadonel sam jazz, je ostalo plesišče mladini, kajti starejši rojaki so se jazzu trdovratno upirali ter jo rajši pobrali v prostorno točilnico, kjer so si omočili izsušena grla in krepko pozabavljali na jazz, ki ga po njihovem ne bi mogel plesati nobeden pameten in sposoben človek.

"Saj to ni ples!" so se jezili. "Grdo zvijanje teles in porivanje sem ter tja! Za nas to ni! Mi smo navajeni plesati lepo in spodobno! Plesati! Ne kriviti, prižemati in porivati se kot dela ta pokvarjeni ameriški svet z našo mladino vred! Sicer pa niti plesati ne znajo: če jih pleče sto parov, ne najdeš niti dveh parov, ki bi plesala enako! Vsa po svoje se zvija in pači! Ej, v starem kraju smo znali drugače plesati: vsi enako in lepo drug za drugim, tukaj pa se ti pehaajo vse križem, da pošten človek med njimi ni varen niti življenja! Takšno norenje!"

Rejene mame, stare matere in zapuščene device, sem pa tja tudi kak tujen plesalec ali plesalka, so pa posedali po širokih klopih ob stenah dvorane ter z očmi šteli pare, jih ocenjevali, hvallili, grajali in obirali, pri čemer so se posebno odlikovale one, ki se jim je zdelo, da so bile v življenju po krivici prikrajšane na telesnih užitkih. Tem se ni nihče prav obračal, nihče jim ni bil dovolj dostojen, zanje so se vsi obnašali preveč izizvalno in kaj ne, dočim so imele matere docela nekritične oči za svoje otroke, dokaj ostreje pa za druge, zlasti pa za starejši svet.

Med to sedečo publiko, pred katero je treba paziti na vsak korak, ako človek ne želi, da bi ga prihodnji dan ne obirali podolgim in počez, sta bili tudi "vesela Marička" in Kovačeva Julka, brhka plavalaska vitkega stasa, lepo nape-tih grudi, ljubkega, z vzvalovljenimi zlatimi lasmi obkroženega in skrbno pobarvanega obrabazka, napetih, močno pobarvanih ustnic, ravne noska, ozkih, temno pobarvanih obrvi in prav tako umetno potemeljenih trepalnic in lepih temnomodrih oči, ki so znale gledati v svet nezrekljivo nedolžno in ljubeznivo. Celo na kratko razdaljo pet korakov od nje bi človek sodil o nji, da ji je kvečjemu osemnajst let in da je še nedolžen, neobran cvet. Svoj osemnajsti rojstni dan pa je Julka slavila že pred osmi-mi leti in že tedaj je bil cvet nedolžnosti obran, ker bila je vroče krvi, ki ni hotela poznati odrekovanja. Na ples je prišla oblečena v dolgo črno svileno obleko, ki je puščala tretjino hrba in prav toliko opraja gola, prav tako obla bela ramena, in ki se je je oprijemala tesno kot koža in da bi bila videti v nji prav lepa, kar zape-ljiva, da so jo moški neprikrito občudovali, ženske pa prezirno pogledovale. Plesalec je imela, kakor vedno, dovolj, toda tisti večer je bila slabe volje in marsikdo je dobil od nje ko-šarico. Julko je namreč jezilo, ker se Jakob kar ni hotel ogreti zanj, se še zmenil ni za njene tople poglede in sladke nasmeške, bil proti nji mrzel, kot prav tako velik kos ledu. In vendar je videla, da je bil proti svoji ženi izredno tople in nežen, da se je ves topil od ljubeznivosti! Mladenko je to dražilo, vzlic slabemu glasu, ki je šel o nji po naselbini, je doslej premetila vsakega moškega, ki se ji je zahotelo. Tudi Muren se mora podati, zdaj še posebno, ker se ji kaže tako nedovzetnega, ker jo odbija od sebe!

Julka se je odločila. "Se vidva z Murnom poznata?" se je obrnila k Marički.

"Lani mi je bil na neki prireditvi predstavljen, a dvomim, da bi se me še spominjal," je odgovorila vesela vdova, ki je prav rada zahajala na plesne prireditve brez ozira, kdo jih je prirejal.

"Nič zato, predstaviš me vseeno lahko temu ledenemu štoru," je ušlo Julki, da se je Marička glasno zasmejala. "Mar ne?"

"Gotovo. Če hočeš, te takoj odvedem k nje-mu."

Julka je odmajala z glavo. "Ne še, čakaj, da mu kdo zasuje ženo po podu. Potem..."

V tem je neki plesalec prišel po Zofijo, ki je sedela z možem na klopi pri glavnih vratih ter jo odvedel. Tedaj se je dvignil tudi Jakob ter jo ubral proti drugemu koncu dvorane, kjer je videl ob vhodu v točilnico nekaj prijateljev, ki so tam stali ter se nekaj pomenkovali. Julka je to videla in vedela, da bo moral iti mimo njiju, zato se je brž sklonila z usti nad Marič-kino uho ter ji začela mrzlično nekaj šepetati. Ko je nehala, se je Marička nasmešnila ter molče prikimala. Jakob je bil le še dva ko-rak od njiju.

"Dober večer, Mr. Muren!" ga je s smehom pozdravila Marička. "Joj, kako modri ste no-coj! Kaj se me res več ne spominjate? Saj še ni tako dolgo, kar sva se seznanila in tudi ple-sala sva tedaj!"

Jakob jo je debelo pogledal, nato se je prijazno nasmešnil. Da se mu zdi, da jo je bil ne-kje srečal, pa se ne more prav spomniti, kje in kdaj. No, tem bolj ga veseli, da si ga je ona tako dobro ohranila v spominu. In je že hotel oditi dalje, ko se je Marička dvignila ter mu predstavila Julko:

"Mr. Muren, Miss Julka Kovač si strašansko želi, da bi vas osebno spoznala. Silno rada be-re vaše povesti, vsa neuma je nanje. In zdaj, ko vas je videla, kako izvrstno plešete, bi pa še plesala rada z vami. Julka, sezi Mr. Murnu v roko, nikar ne zardevaj, ker sem mu izkle-petala tvoje želje..."

Julka je vstala, sramežljivo povesila oči ter ponudila Jakobu svojo mehko belo roko. "Tako me veseli, Mr. Muren, ne morete si misliti, ka-ko... že dolgo si želim, da bi bila tako srečna, da bi se osebno seznanila z vami..."

Jakob jo je odkrito pogledal v obraz, ki mu je na prvi pogled ugajal ter se kratko zasmeljal. "No, le nikar preveč hvale, utegnil bi se pre-zvzeti in to bi nikomur ne koristilo!" Potem ji je stisnil roko. "Lepo, tudi mene veseli, da sva se seznanila, človek nikdar ne pozna preveč ljudi, posebno dobrih in — lepih..."

"Preveč se mi laškate, Mr. Muren..." je ka-kor v zadregi zamrmrala Julka ter ga na oko zelo sramežljivo pogledala v oči.

Jakob se je zopet zasmeljal in ko se je do-mislil, da je Marička rekla, da bi dekle rado plesalo z njim, jo je zaprosil za ples.

Julka bi bila kmalu zavriskala od veselja. Njen načrt deluje brezhibno. Zdaj ga ima v rokah in več ji ne uide! Nihče se ni še izvil iz prijema teh mehkih belih rok in tudi on se ne bo, dokler ona ne bo hotela!

Ko ju je uzrl Zofijin plesalec, se je živčajajo-č začudil: "O, kaj se ji je zahotelo tudi Jakob?" Da bi jo šment, lajdro! Hmm..."

Zofija je pogledala najprej Jakoba in Julko, ki sta baš drsela mimo, nato se je vprašujoč zadržal svojemu plesalcu v oči.

(Dalje prihodnjije.)



se je neredkoma izražala madam Kokomunda, in tisti sosedov Ko-korikavs, ki ga je požrla lisica—bog ji ga blagoslovil!—sta se namreč skrivaj pregrešila, mi-sleča si: pater est, quem nuptiae demonstrant...

"Ampak, Kokodinda je še mla-da in ni se čuditi..." je dodala Kokomunda. "Sicer pa—kaj je treba te nadloge? Čemu, neum-nice, rodite toliko otrok? Se sto-letje takšne proletarske plodovi-tosti, in ves svet bo preobkuret-njen. Maltuzijanstvo, drage mo-je, to je druga reč! Mon Dieu, jaz in moj mož naprimer..."

"Ti in tvoj mož? Kdo je tvoj mož?" Madam Kokomunda je naletela zlo, ko je ob svojih be-sedah samozavestno pogledala za stasitim Kirikavkežem. Vse dične pute so se zaprle vanjo in so ji očitala njeno nadutost z glasom in z udarci kljuna ter bi jo bile prav gotovo zlasale do krvavega, da ni trpka Koko-dinda po svoje rešila prepira... V nepopisnih mukah, obličje v kurkih mrzlega potu, je še en-krat zajejala z jekom tistih, ki umirajo; nato si je oddahnila. V peharju, ki ga je bila gospodinja odkazala svoji ljubimki, pa je ležala jajce, kakršnega dotlej še niso videle kurje oči.

"Ah, ca y est!" je zafagotila Kokomunda. "Prekrasno! Odra-šena je... Pogledite, Kokomela, in vi, gospa Kokodinda! Naše najiskrenejše, Kokodinja, golobi-čica zlata; samo—dovolite, kaj-neda?—le trenotek... Faites nous voir!"

"Oooo!" so se zavzele putke, ko so zagledale jajce.

Tudi petelina sta prihitela, Ki-rikavks in Kirikavkež.

"Oho!" je obstrmel leta, Kiri-kavkež Earl of Dorking. "Koko-dinda, povej po pravici, odkod ga imaš? Saj ta ni moj, if I am not mistaken!"

"Moj tudi ni," si je mislil Ki-rikavks preveč naglas.

"Pa ravno tvoj!" je kriknil Ki-rikavkež v ljubosumnem gnevu.

"Ne prepričajte se gospoda; ne skrunita resnobne trenutka!" Ko-komunda je zaslutila, da je v tej minuti ona edina pravcata da-ma med vsemi. "Enfin, mon chéri," je hudomušno pospešeta- la plemenitemu soprogu, "recite mi, Kirikavkež, kaj pa zato, če ste ga zakrivil? Odpuščam vam od veselja, in čestitam: morda je vaš prvi... Pustite, jaz vem, koliko je ura pri naju!"

"Razdelita si ga: ti pol, on pol, pa bodi mir besedi!" je nasveto-vala Kokodela ter je potresla čop v svoji naivnosti vsa zavzeta, kako je mogoče, da se razumna petelina prepričata o takšnih re-čeh.

Pa tisti kreg je bil v resnici bržčas le zaradi lepšega. Kajti jajce je bilo od silne obilno-prijazno v svoji okroglosti in po-sejanje z rjavimi pikami, ki so pomenile nedvomne predznake posebnih vrtilin; zatorej sta se Kirikavks in Kirikavkež vdala v usodo. Umolknila sta in sta se vzdrževala v svojem srcu, prepričana vsakateri, da toli iz-vrstnemu jajcu razen njena edinega ne more biti oči nobeden, kar poje pod solncem petelinov.

Tisti hip se je približal tudi očiak dvorišča, Kikiriček, ki je bil že siv in častljiv, prestar po vsej priliki za pute, za lonec in menda tudi za lisico, toda spo-štovan med perotino zbog ne- navadne modrosti; in ko so mu razložili vseobči dvom družine, je dejal:

(Dalje prihodnjije.)

V pisarni

Ravnatelj: Gospodična, zadnje čase opažam, da med uradnimi urami koketirate z knjigovodjo, čeprav veste, da v pisarni ne tr-pim nobene šale.

—Kaj mislite, gospod ravnate-lj, da se knjigovodja res samo šali.

## Maribor nekdanj in do okupacije

(Nadaljevanje.)

Leta 1578 je bila ustanovljena v Betnavi protestantska cerkvena občina; v naslednjih dveh letih so zgradili cerkev, hišo za predikanta in šolo. Napravili so tudi pokopališče (ki se prav se-daj odkopuje), ki leži med dr-žavno cesto in cesto k Betnavi. Avstrijski nadvojvode so sicer zahtevali od mariborskega meš-tnega sveta, naj prežene predi-kanta, prepove meščanstvu ho-diti k lutrovskim propovedim in naj odstavi protestantske mest-ne svetnike, in koliko so upo-števali karžene zahteve, se kaže v tem, da je bil izvoljen l. 1579 za mestnega sodnika protestant, ki ga pa vladar ni potrdil. Ko je pa zavladal 1596 Ferdinand II., ki so ga vzgajali jezuiti, je skle-nil odločno zatreti krivo vero; v tem sta ga zlasti podpirala se-kovski škof Martin Brenner in lavantinski Jurij Slobej. Sesta-mila se je reformacijska komisi-ja, ki naj bi v deželi napredova-la in ki naj bi preiskala, kako daleč je luteranstvo v deželi na-predovalo in ki naj bi zopet me-sto pokatolicnila. Reformacijska komisija je prišla v Mari-bor 6. januarja 1600, in vsake-mu meščanu, ki se je izjavil za luterana, določila rok izselitve iz dežele. Na Betnavi je zidana poslopja razstrelila, lesena pa požgala, predikanta Lierzerja pa izgnala. Vzlic zatiranju je pro- testantstvo še nekaj desetletij životarilo in še leta 1636 je bila pokopana na pokopališču v Be-tnavi baronica Berbersteinova.

Propad in ponovni procvit

Zaradi neugodnih gospodar-skih razmer, ki so bile posledica 30-letne vojne in davščin, ki so jih venomer zahtevali avstrijski vladarji in ogrski plemiči, na pr. Andrej Baumkircher, so mari-borski meščani silno obubožali. Obrt je propadala, trgovina je zastajala in v takih razmerah se je mariborski meščan vnovič lo-til kmetijstva. Že iz srednjega veka poseduje Maribor gozdove na Pohorju tja do Sv. Bolfenka, travnike med Pobrežjem in Stu-denci, njive v Koroskem pred-mestju in vinograde na ozemlju od Rošpoha do Treh ribnikov ter vinograde v Vejniku; solastnik vseh teh posestev je bil mari-borski meščan, ki je sedaj črpal svoje dohodke in svojo gospo-darsko sigurnost iz tal.

Poleg vsega obubožanja so za-dele mesto še druge nesreče. Le-ta 1601 je izbruhnil požar, ki je upepelil skoraj vse mesto, razen nekaj hiš med Gosposko ulico in gradom. Komaj se je mesto ne-koliko opomoglo, je izbruhnil še strašnejši požar leta 1648, tako da je ostalo le malo hiš nepo-škodovanih; na mnogih mestih se je zrušilo obzidje in vrh tega se je vnel še smodnik, ki so ga imeli nakopičenega za obrambo. Tem nesrečam se je pridružila še nova nadloga: kuga. V Mari-boru se je v 17. stol. pojavila pet-krat; najhuje je razsajala leta 1680, ko je skoraj polovico mesta izpraznila. V tej stiski so Mari-borčani sezidali na Kalvariji ka-pelo sv. Barbare in postavili Marijin steber na Glavnem trgu.

Nastop merkantilizma, ki pro-glašal trgovino za temelj boga-

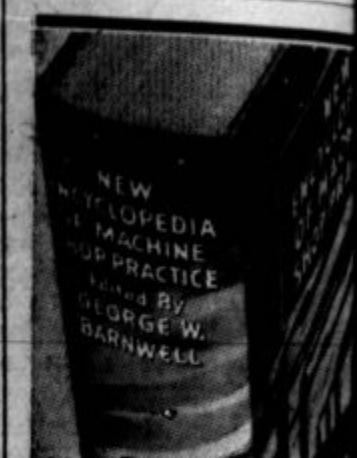
stva, pomenja tudi za Maribor novo dobo. Cesar Karel VI. je dal zgraditi v letu 1718 veliko trgovsko cesto: Dunaj—St. Ilj—Maribor—Slov. Bistrica—Trst in s tem se je Maribor ponovno uveljavil kot prometno križišče. S pospevanjem kmetijstva in obrti od strani Marije Terezije in Jožefa II., so se razvile nove obrti, kakor predelava vina, pi-vovarništvo, usnarjstvo in na Dravskem polju industrija buč-nega olja. Na Pohorju se je raz-vilno steklarstvo do zavidanja vredne višine. L. 1752 je postal Maribor sedež upravnega okro-žja za ozemlje med Muro in Dra-vo; leta 1758 ustanovijo jezuiti gimnazijo in tako je Maribor vedno bolj postal tudi kultur-no žarišče Podravja. Ljudska šo-la je obstajala sicer že prej kot župnijska šola pri župni cerkvi, za vladar Jožefa II., ki je uka-zal ustanovitev trivijalk po vseh mestih in trgih, je dobil Mari-bor leta 1782 glavno šolo s 4 učitelji in katehetom. — Vprav ti moderni začetki Maribora po-menjajo konec meščanskih pri- vilegijev in srednjega veka; ta-ko so na pr. dovolili dravsko-poljskim šepaharjem prodajo svi-njetine na mariborskem trgu. — Tudi v cerkveno-političnem življenju Maribora so se dogodile velike spremembe; leta 1782 je izdal Jožef II. ukaz, po katerem se morajo vse cerkve in samo-stani, v kolikor se zde odveč, za-preti. V Mariboru so bili zaprti kapucinski in minoritski samo-stan ter samostan celestink. V predmestju je bila ustanovljena nova župnija s cerkvijo sv. Ulri-ka kot župno cerkvijo. Ker pa je

bila cerkev sv. Ulrika prema- na, jo je dala posvetna obla- zapreti in župna cerkev je stala prejšnja kapucinska (mestu današnje franciskanske (Dalje prihodnjije)

V gledališki garderobi

Prva koristka: Ali veš, da pr- vijo o tebi, da si od dne do d- grša?

— Že prav, jaz si lahko to- volim, pri tebi pa to sploh ni- mogoče.



## THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

Spisal znani profesor na Stevens Institute of Technology v angleščini GEORGE W. BARNWELL

Podlaga za mehanično znanje morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah po- temelja dela mehanike. Razloži v- natanko, kar mora znati najbo- mehanik; pojasnjuje uporabo vsa- ga stroja, orodja in meril. Pouči v- kako je treba uporabiti načrte (in prints) ter vam tudi daje mnogo č- čunskih tabel, da morete pospe- svoje delo. Ne glede na to, ali- šele početnik, vam bo ta knjiga z- koristna in mnoge potreba.—10- slik in risb. 576 strani, trdo vez- knjiga stane SAMO \$1.98.—Poš- no plačamo ml. Naročite pri KN- GARNI SLOVENIC PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th St. NEW YORK.—Zaloga ni velika. Naročite to vašo knjigo še dan- s.

Listen to  
**PALANDECH'S**  
**RADIO BROADCAST**  
Featuring a Program of  
**YUGOSLAV FOLK MUSIC**  
Every Saturday, 1 to 2 P.M.  
**STATION WHIP**  
1520 kilocycles (Top of the Dial)

## TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za vaselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

**SNPJ PRINTERY**

2657-52 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS  
TEL. ROCKWELL 4904

## NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tehnik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro takega članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tehnik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

| Za Zdrul. države in Kanado \$6.00 | Za Člancro in Chicago je \$7.50 |
|-----------------------------------|---------------------------------|
| 1 tehnik in..... 4.80             | 1 tehnik in..... 6.30           |
| 2 tehnika in..... 3.60            | 2 tehnika in..... 5.10          |
| 3 tehnika in..... 2.40            | 3 tehnika in..... 3.90          |
| 4 tehnika in..... 1.20            | 4 tehnika in..... 2.70          |
| 5 tehnikov in..... nič            | 5 tehnikov in..... 1.50         |

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,  
2657 So. Lawndale Ave.  
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsote \$

1) Ime..... Čl. druživa št.....

Naslov.....

Ustavite tehnik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. druživa št.....

3)..... Čl. druživa št.....

4)..... Čl. druživa št.....

5)..... Čl. druživa št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

## Obsojenci

Vladimir Levstik

(Nadaljevanje.)

Ampak, ko se je baš pričela dramiti in ko se ni bil zapel Kikiriček, se ji je zadelo, da jo drži nekdo čez vse život ter jo stiska pod pazduho. Preplašila se je reva na smrt, da niti ni mogla zakričati, zakaj kakor ka-men je bilo grlo in peroti in no-ge in kar je še imela nežnega telesa, le ozrla se je in je videla s širokimi očmi, da jo drži suha, črna postava, s ploščem kakor oblak teme, s klobukom kakor streha, s kozlovsko brado in z očmi kakor dve leščerbi v mra-ku.

Nehote in kakor se spodobi putki, nič hudega sluteči, je Ko-kodinda povesila svoj mehki, pahlačasti repček ter ga skoraj-da pritisnila nase. Ampak črni mož—kako naj se izrazim?—je z dvema prstoma levce pri- vzdignil prožna peresca, in ta hip je putka začutila, da se na- haja v njenem životu nekaj, če-sar prej ni bilo tam. Mož pa je s plosko desnico hudomušno udaril na tisti kraj ter jo je iz- pustil z besedami:

"Teci, putka, za milostjo bo- jo!"

Zakričala je reva Kokodinda, zbudila se je in je videla, da sedi

na udobnem tramu, ona in vsa družina okoli nje; solnce je me- žikalo izza Kriške gore, ljudi pa ni bilo naokoli, niti ene žive kr- ščanske duše. Takrat se je svet- lo in zvonko razdalo ob njeni strani; Kikiričavkež je bil dvig- nil aristokratsko glavo, napel je kovinasta krila in je zavriskal z velikim glasom radosti:

"Kikirikikavks! Bon jour, mesdames te messieurs!"

Nastalo je frfotanje in konver- zacija po strogih in nekršljivih pravilih kurje etikete. Kikiričav- pa je prhutnil srdit na rosno vi- šino gnojšča:

"Kikirikikikiks! Jaz sem čul že od polnoči, pa nisem maral zapeti!"

"Tako čudno mi je pri srcu," je premišljala Kokodinda, ko se je napotila po dvorišču. "Kaj se mi je sanjalo?"

Ali sanje so bile pozabljene in se niso obudile v spominu.

III.

Tisto popolno so imele pute veliko zborovanje in so stale s kramljanjem in z modrimi na- sveti kroginkrog uboge Koko-dinde, medtem ko sta Kikiričavks in Kirikavkež zlovoljno stopica- la ob vrtu, v svesti si, da peteli- nu, ako ima količjak vzgoje in rahločnosti, nikakor ne pristo- ja gledati, kadar putka leže jaj- ce, prvič zaradi estetike, drugič zato, ker je pač tako usojeno na

svetu, da imej petelin in puti- ljub opravka z jajcem le takrat, ko ga takorekoč še ni, pozneje pa da—pusti putu, naj znese ali počni,—in tretjič, ker je takšne pojave pač vendarle najbolj pri- jetno in udobno razmotravati v bujnem zrcalu domišljije, ne pa v surovi priučujočnosti resnice...

In končno je obema, Kikiričav- ks in Kirikavkežu očitala vest, da bi se nemara sprla zaradi oče- tovtstva, ako bi bila navzoča ob trudpolemni prihodu skupnega potomca. Kajti—o Sodoma in Gomora!—tisti "pater est, quem nuptiae..." velja samo za sod- nika, za pamet pa redkorekdo- kdaj...

"Kaj bo, kaj bo!" je sočutno tarnala rjava čopka Kokodela.

"Takšno putje je življenje!" se je solzila sentimentalna Ko- komela, otrese svoje skromno pisano šajersko peričje. "Delo zgolj in zgolj trpljenje!"

"Ma foi, topot gre s težavo!" Kokomunda se je rada gizzala s tujiimi mrvicami, čeprav je bila že stara in le še razvalina bivše lepote. Ponašala se je s široko belo krono in s črnim kri- lom houdanske pasme; toda ti- stih par zlatih peg na perotni- cah, ki je menila, da jo dičijo s pečatom odlične aristokratske degeneracije—hm, tisto je bilo pravzaprav dedščina sosedovega

petelina. "Feu ma mère," kakor